

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN 2023 EĞİTİM VİZYON BELGESİNDEKİ EĞİTİM YÖNETİMİNE İLİŞKİN DEĞİŞİM ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin HAN

Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye,
bunjaminhan@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0204-5686

Arş. Gör. Dr. Zakir ELÇİÇEK*

Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı,
Diyarbakır, Türkiye,

elcicekzakir@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4469-2243

ÖZ

Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı'nın "2023 Eğitim Vizyonu" belgesinin eğitim yönetimi alanyazını bakımından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. MEB tarafından Ekim 2018'de yayınlanan bu belge, eğitim sisteminde yapılacak olan değişiklik ve dönüşümlerin planlamalarını içermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu vizyon belgesi eğitim sisteminin hemen hemen her alanında bir değişiklik, dönüşüm ve gelişimi hedeflemektedir. Eğitim sisteminin tüm paydaşlarının dikkatini çeken bu vizyon

¹ Bu çalışma 2018 yılında Diyarbakır'da düzenlenen "**International Social Sciences and Education Conference (ISSEC 2018)**" ta sözlü bildiri olarak sunulmuş ve tam metin kitabında yer almıştır.

belgesi, özellikle eğitim yöneticileri ve akademisyenler tarafından da dikkatle izlenmektedir. Bu bakımdan ilgili uzmanlar tarafından, planlanan değişikliklerin kuramsal bilgilere ve bilimsel verilere uygunluğu tartışılmalıdır. Bu araştırmada kaynak taraması ve doküman analizi yöntemiyle ilgili vizyon belgesinin içeriği incelenmiş ve belgenin içeriğindeki gelişim alanları, alanyazındaki bulgular ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Eğitim vizyonu belgesinde yer alan ve eğitim yönetimine ilişkin değişim alanlarından; okul gelişim modeli, öğrenme analitiği araçlarıyla veriye dayalı yönetim, ölçme ve değerlendirme, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, okulların finansmanı, teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri başlıkları altında değerlendirmeler yapılmıştır. Planlanan değişiklikler alanyazınla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 2023 eğitim vizyonu, Milli Eğitim, Eğitim yönetimi, Değişim alanları

EVALUATING THE CHANGES RELATED TO EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN THE 2023 EDUCATION VISION CERTIFICATE OF MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the “2023 Education Vision” document of the Ministry of National Education (MoNE) in terms of educational administration literature. This vision document, announced by MoNE in October 2018, is very important in that it includes the planning of changes and transformations in the education system. This planning study, aims at a change, transformation and development in almost every area of the education system. This vision document, which attracts the attention of all stakeholders of the education system, is also closely monitored by especially education managers and academics. In this respect, the appropriateness of the planned changes with theoretical knowledge and scientific data should be discussed by the experts. In this research, the content of the vision document was examined with literature review and document analysis method. The development areas in the content of the document were discussed by comparing the findings with the literature. In this research the changes related to educational administration in the education vision document were investigated under the titles of; school development model, data-based management, measurement and evaluation with learning analytics tools, development and management of human resources, financing of schools, inspection and institutional guidance services. The changes planned in these fields are discussed by comparing them to the literature.

Keywords: 2023 education vision, National Education, Educational administration, educational changes

1. GİRİŞ

Eğitim, insanoğlunun var olduğundan beri süregelen bir insani eylemdir. Eğitimi sistematik hale getirme çabaları, eğitim sistemlerini ortaya çıkarmıştır. Eğitim sistemleri statik özellikler taşımadığından her alanda büyük bir değişimi içinde barındırmaktadır. Eğitim sisteminin doğasında var olan değişim özelliği, ilgili yönetimleri sürekli bir geliştirme çalışmasına zorlamaktadır. Bu bakımdan eğitim sistemlerinde sürekli bir değişim ve gelişim dinamiğinin olduğunu görmek mümkündür.

Hızlı bir şekilde gelişen ve değişen dünyada bireylerin bu değişimlere uyum sağlaması ve içinde bulunduğu dönemin beklentilerini yerine getirebilmesi ancak etkili bir eğitim ile mümkün olmaktadır. Bu anlamda değişen ve gelişen dünyada ülkemizin vatandaşlarının eğitim isteklerine cevap verme konusunda yetkili kurum Milli Eğitim Bakanlığı'dır. 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu'na göre, eğitim hizmetlerinin sunumunun Devlet adına gerçekleştirilmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

Millî Eğitim Bakanlığının 3797 sayılı kanunla belirlenen bazı görevleri şunlardır:

“Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin millî, ahlâkî, manevî, tarihî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş vatandaşlar olarak yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak,

Okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan öğretim kurumlarının diğer bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,

Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,

Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak, vb (MEB, 2009)”.

Milli Eğitim Bakanlığı, ilgili yasa ve yönetmeliklerden aldığı yetkiyle ülkemizde eğitim ile ilgili çeşitli düzenleme ve değişiklikleri planlamakta ve yürütmektedir. Bakanlığa bağlı tüm kademelerdeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine yönelik bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak bakanlığın temel görevleri olarak vurgulanmaktadır. Dolayısıyla çeşitli dönemlerde Bakanlık tarafından eğitim sistemindeki bazı uygulamaların güncellenmesi ve geliştirilmesi yapılmaktadır. Bu konuda Korucuk (2019) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) ve 2023 Eğitim Vizyonunun eğitim sistemi ve öğretmenlerin karşılaştıkları olumsuz uygulamaların ortadan kaldırılması ve öğretmen merkezli reformlar yapılması adına yapılan uygulamalar olduğunu belirtmektedir. Doğan (2019) 2023 Eğitim Vizyonu belgesinin Türk Eğitim Sistemi’ne ilişkin sorunlara dayalı olarak hazırlanması, yapılacak eylemlerin bir takvime bağlanmış olması inandırıcılığını ve uygulanabilirliğini arttırdığını ifade etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Türk eğitim sisteminin genel amaçları doğrultusunda bu görevlerini yürütür. Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. “Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk

Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (1739 Sayılı Kanun)”.

MEB ilgili yasada belirtilen genel amaçlar çerçevesinde çeşitli zamanlarda eğitim sisteminin geliştirmeye yönelik değişiklikler yapmaktadır. Bu değişiklikleri yaparken Milli Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma organı olan Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar, Hükümet planları, Kalkınma planları ve paydaşların talepleri önemli bir etken teşkil etmektedir. Bu bağlamda, MEB günümüze kadar sonuncusunu 2-6 Aralık 2014 tarihinde yaptığı toplamda 19 adet şura gerçekleştirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma kurulu olan şuralar, ilgili yönetmelik uyarınca eğitim sistemini geliştirmek, niteliğini yükseltmek için eğitim ve öğretimle ilgili konuları tetkik eden ve tavsiye kararları alan bir eğitim platformu olarak işlev yapmaktadır. MEB tarafından eğitim isteminde yapılan köklü değişikliklerden önemli biri de “2023 Eğitim Vizyonu” belgesidir. Bu belge MEB tarafından hazırlanarak 23 Ekim 2018 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştır.

2023 Eğitim Vizyonu'nun temel amacı; “çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmek (MEB, 2018)” olarak ifade edilmiştir. Vizyon Belgesi'ndeki çağın ve geleceğin becerileriyle donanmak vurgusu oldukça anlamlı ve değerlidir (Hamarat ve Arkan,

2018). Bu amaçla hazırlanan 2023 Eğitim Vizyonu eğitimin hemen hemen her alanında birtakım değişiklikleri planlamaktadır. Eğitim vizyonu belgesinde; “okul gelişim modeli, öğrenme analitiği araçlarıyla veriye dayalı yönetim, ölçme ve değerlendirme, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, okulların finansmanı, teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, özel eğitim, özel yetenek, yabancı dil eğitimi, öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm, erken çocukluk, temel eğitim, ortaöğretim, fen ve sosyal bilimler liseleri, imam hatip ortaokulları ve liseleri, mesleki ve teknik eğitim, özel öğretim, hayat boyu öğrenme” gibi başlıklar altında planlamalar yapılmıştır. Solak ve Karataş’a (2020) göre 2023 eğitim vizyonu genel anlamda değişim, gelişim, yenilenme, insanı merkeze alan eğitim anlayışı, yetenek ve beceri temelli eğitim, üretken toplum gibi kavramlar çerçevesinde şekillenmektedir. Duran ve Kurt (2019) 2023 eğitim vizyonunun; yetenek-keşfetme-beceri, görüş ve öneriye başvurma, eğitim sorunları ve çözüm, dünya eğitim sistemi, eğitimde kalite, köklü değişiklik gibi olumlu değişim alanlarını içerdiğini ifade etmektedirler. Ertürk (2019), araştırmasında vizyon belgesinin eğitim yönetimi alanında olumlu yönde yeniliklerin planlandığını saptamıştır.

MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’nin (2018) hem uygulamaları hem de bu uygulamaların yansımaları açısından önümüzdeki yıllarda detaylı biçimde araştırılmasının dikkat çekici sonuçlar ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Eğitime farklı bir felsefi bakış açısı getirmesi ve eğitim kurumunda yıllardır beklenen sorunların çözümü için bir umut ışığı doğurması açısından belgenin Türk eğitim sistemi politikasının şekillenmesinde önemli rol oynayacağı açıktır (Öcal ve İşcan, 2020). Hamarat ve Arkan (2018) da bundan sonraki süreçte atılacak somut adımların amaçlara ulaşmada belirleyici faktör haline geleceğini ifade etmektedir.

Bu vizyon belgesi, eğitim sisteminde yapılacak olan değişiklik ve dönüşümlerin planlamalarını içermesi bakımından oldukça önemlidir. Eğitim sisteminin hemen hemen her alanında bir değişiklik, dönüşüm ve gelişimi hedefleyen bu planlama çalışması kısa süre içerisinde uygulamaya konulmuştur. Eğitim sisteminin tüm paydaşlarının dikkatini çeken bu vizyon belgesi özellikle eğitim yöneticileri ve akademisyenler tarafından da dikkatle izlenmektedir. Bu bakımdan ilgili uzmanlar tarafından planlanan değişikliklerin kuramsal

bilgilere ve bilimsel verilere uygunluğunu tartışmaya zemin hazırlanmıştır. Bu araştırmada kaynak taraması ve doküman analizi yöntemiyle ilgili vizyon belgesinin içeriği incelenmiş ve belgenin içeriğindeki gelişim alanları, alanyazındaki bulgular ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmış ve doküman inceleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 23 Ekim 2018 tarihinde kamuoyu ile paylaşılan 2023 Eğitim Vizyonu belgesinin içerik ve amaçları incelenmiştir. Eğitim vizyonu belgesinde; “okul gelişim modeli, öğrenme analitiği araçlarıyla veriye dayalı yönetim, ölçme ve değerlendirme, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, okulların finansmanı, teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, özel eğitim, özel yetenek, yabancı dil eğitimi, öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm, erken çocukluk, temel eğitim, ortaöğretim, fen ve sosyal bilimler liseleri, imam hatip ortaokulları ve liseleri, mesleki ve teknik eğitim, özel öğretim, hayat boyu öğrenme” gibi başlıklar altında 19 alanda planlamalar yapılmıştır.

Bu araştırmada eğitim vizyon belgesinde yer alan değişim alanlarından özellikle eğitim yönetimi alanını doğrudan ilgilendiren 6 alan tespit edilerek araştırma sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda 2023 Eğitim Vizyonunda yer alan; “Okul gelişim modeli, öğrenme analitiği araçlarıyla veriye dayalı yönetim, ölçme ve değerlendirme, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, okulların finansmanı, teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri” gibi alanlarda planlanan değişimlerin içerikleri alanyazın ile karşılaştırılmıştır.

3. DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

Bu bölümde, 2023 Eğitim Vizyonunda planlanan değişikliklerden eğitim yönetiminin çalışma alanına ilişkin planlamalar sırasıyla değerlendirilmiş ve ilgili alanyazın ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

3.1. Okul gelişim modeli

2023 Vizyon belgesinde “Çocukların öğrenmesiyle ilgili tüm aktörlerin okulu iyileştirme çalışmalarında yer aldığı ‘Okul Gelişim Modeli’ kurulacaktır” ifadesi yer

almaktadır. Bu ifade ile eğitimde okul temelli bir anlayışa geçişin hedeflendiği görülmektedir. Eğitim sistemimizde sık sık gündeme gelen adem-i merkezîyetçilik fikrinin burada biraz daha somutlaştığını görmek mümkündür. Çağdaş eğitim anlayışlarında da olduğu gibi okulu bulunduğu çevrenin ihtiyaçlarına karşılık verecek ürün ortaya çıkaracak bir yapı haline getirme gayreti dikkat çekmektedir. Bölgesel ve yerel farklılıkların ve önceliklerin okulların felsefesini belirleyen en önemli kriter olması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda vizyon belgesinde “okulların, eğitim sistemimizin içinde buldukları il, ilçe ve muhitin öncelikleri doğrultusunda amaçlara sahip olmaları ve bu amaçları gerçekleştirmek için faaliyetlerini düzenlemeleri, sistemin bütününde iyileşme sağlamanın ön koşuludur” ifadesiyle bu yerelleşme hedefine dikkat çekilmiştir.

Bu çerçevede “...her bir okulun kendi hazırlayacağı ‘Okul Gelişim Planı’ndan bahsedilmektedir. Her okul bulunduğu çevre ihtiyaçları ve öncelikleri çerçevesinde bir plan hazırlayarak bu plan doğrultusunda hedeflerini gerçekleştirmeye çalışacaktır. Özellikle ülkemiz gibi yerel ve bölgesel farklılıkların ve ihtiyaçların yer yer ciddi şekilde değişiklik gösterdiği bir ortamda, ülkemizin her yönüyle gelişimini desteklemenin ilk adımı, okulları yerel potansiyelleri açığa çıkaracak şekilde revize etmekten geçmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, Türkiye’nin her yönüyle güçlenmesine katkı sağlayacak güçlü bir eğitimsel ilerlemenin ilk adımı olarak düşünülmektedir. Nitekim ülkemize 1924’te davet edilen ve eğitim sistemimiz hakkında önemli bir rapor hazırlayan John Dewey de benzer bir duruma işaret ederek eğitimin bölgesel olarak yöreye özgü niteliklere sahip olması gerektiği yönünde bir rapor düzenlemiştir.

2023 Eğitim Vizyonu belgesinde her bir okulun kendi hazırlayacağı “Okul Gelişim Planı”ndan bahsedilmektedir. Her okul, bulunduğu çevre ihtiyaçları ve öncelikleri çerçevesinde bir plan hazırlayarak bu plan doğrultusunda hedeflerini gerçekleştirmeye çalışacaktır. Aslında 19. Milli Eğitim Şurasında “Okul Temelli Mesleki Gelişim Modeli (OTMG) yeniden düzenlenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır” (MEB, 2014) ifadesi yer almaktadır. Bu bakımdan Milli Eğitimde okul temelli gelişimin paydaşlar tarafından önerilen bir ihtiyaçtan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Vizyon belgesi, okulun merkezi önemini vurgulamakla birlikte eğitimi yalnızca okulla sınırlı görmeyen; okul dışı ortamları ve paydaşları da içeren bir yaklaşım söz

konusudur (ERG, 2018). Bu konuda örneğin öğretmenler için hizmet içi eğitimin planlaması (amaç, hedef kitle, verecek kişi, ortam) ve uygulamasının merkezi ya da mahalli idareler tarafından yapılması öğretmenler için bir tercih nedeni olabilir (Akyıldız, vd., 2019). Özellikle ülkemiz gibi yerel ve bölgesel farklılıkların ve ihtiyaçların yer yer ciddi şekilde değişiklik gösterdiği bir ortamda, ülkemizin her yönüyle gelişimini desteklemenin ilk adımı okulları yerel potansiyelleri açığa çıkaracak şekilde revize etmekten geçmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, Türkiye'nin her yönüyle güçlenmesine katkı sağlayacak güçlü bir adım olarak düşünülmektedir. Bu planlama, ayrıca, ciddi eleştirilere hedef olan eğitim sistemimizdeki aşırı merkeziyetçilik sorununa bir çözüm sunması bakımından da değerli görülmektedir.

3.2. Öğrenme analitiği araçlarıyla veriye dayalı yönetim

Bakanlığın 2023 vizyon belgesindeki önemli amaçlarından birisi “Ülke genelinde yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için okul bazında “Veriye Dayalı Planlama ve Yönetim Sistemi’ne geçilmesi” sloganıyla ifade edilmiştir. Bu amaçla, yapılacak planlamalarda veri depolamanın önemine vurgu yapılarak gelecek çalışmaların veri temelli gerçekleştirileceği hedeflenmektedir. Bu kapsamda iki temel hedefin ifade edildiği belgede bundan sonra atılacak adımların depolanan veriler ışığında yapılacağına işaret edilmektedir. Birinci hedefte “Bakanlığın tüm kararları veriye dayalı hâle gelecek” ifadesiyle, Bakanlık düzeyinde alınacak kararların bundan sonra veri temeline dayanacağını ve bu verilerin de ikinci hedefte “Okul bazında veriye dayalı yönetime geçilecek” şeklinde ifade edildiği üzere, okullardan gelecek verilerin işlenmesiyle elde edilecek sonuçlardan sağlanacağı anlaşılmaktadır. Bu hedefler ile eğitim yönetimde daha bilimsel bir yaklaşımın benimsendiğini söylemek mümkündür.

Bu şekilde veriye dayalı yönetimin, keyfi uygulamaların ve gerekçesiz değişimlerin önüne geçmek konusunda önemli bir adım olacağı öngörülebilir. Elde edilecek ve depolanacak verilerle geçmişte yapılan uygulamaların sonuçlarını görmek ve değerlendirmek mümkün olacaktır. Böylece atılacak adımların, geçmişte yapılan uygulamaların aksayan yönlerine çözüm getirecek nitelikte olması sağlanabilecektir.

Eğitim vizyon belgesinde “Okul bazında veriye dayalı yönetime geçilecek” şeklinde ifade edildiği üzere, yönetsel kararların okullardan gelecek verilerin işlenmesiyle elde edilecek sonuçlardan sağlanacağı anlaşılmaktadır. Veriye dayalı karar verme, gerekli alanlarda nicel çalışmaların yanı sıra nitel çalışmalarla da derinleşme, eğitim politikası alanındaki temel ihtiyaçlardan biridir. Bu ihtiyacın görünür duruma gelmesi, veriye dayalı yönetim araçlarının kurgulanması, üniversiteler ile sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen araştırmaların kullanılması yönündeki hedefler umut vericidir (ERG, 2018). Bu şekilde keyfi uygulamaların ve gereksiz değişimlerin önüne geçmek mümkün görünmektedir. Elde edilecek ve depolanacak verilerle geçmişte yapılan uygulamaların sonuçlarını görmek ve değerlendirmek mümkün olacaktır. Böylece atılacak adımların, geçmişte yapılan uygulamaların aksayan yönlerine çözüm getirecek nitelikte olması sağlanabilecektir.

3.3. Ölçme ve değerlendirme sistemi

2023 vizyon belgesinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik hedefler de kilit önem arz etmektedir. Vizyon belgesinde, “Eğitim kalitesinin artırılması için ölçme ve değerlendirme yöntemleri etkinleştirilecek” hedefiyle vurgulanan nokta, aslında ölçme ve değerlendirmenin eğitimdeki kritik rolüdür. Ölçme ve değerlendirme doğru yapıldığında eğitim sürecinde çok önemli katkılar sağladığı; yanlış yapıldığında ise eğitimin kısır bir döngüye dönüşmesine neden olabildiğine dikkat çekmek gerektir. Vizyon belgesinde ölçme ve değerlendirme ile ilgili gerçekleştirilmesi hedeflenen bazı önemli noktalar şunlardır:

Süreç değerlendirme

Öğretimin bireyselleştirilmesi

İlgi ve yeteneklerin keşfedilip geliştirilmesi

Kademeler arası geçişlerde merkezi sınavların kademeli olarak kaldırılması

Ölçme ve değerlendirme araçlarının çeşitlendirilmesi

Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin de izlenmesi

Yeterlilik temelli ölçme değerlendirmenin yapılması

Türk eğitim sisteminde ölçme ve değerlendirme anlamında eksik yönlerin doğru tespit edildiği ve bu eksiklere doğru çözüm hedeflerinin belirlendiği görülmekte ve bunun umut verici bir gelişme olduğu düşünülmektedir. Özellikle süreç değerlendirmesine vurgu yapılması, ilgi ve yeteneklere göre bir değerlendirme ve yönlendirme yapılacağı hedefi ön plana çıkan noktalardır. Ayrıca merkezi sınavların etkisinin azaltılması hedefi de birçok problemin çözüm noktası olarak değerlendirilebilir. Çünkü mevcut sistemde merkezi sınavlarla sonuç odaklı bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu da bireyin birçok ilgi, yetenek ve özelliğini göz ardı etmektedir. Adeta kişileri robota çeviren bu anlayışta insani değerler ihmal edilebilmektedir. Hedeflenen süreç odaklı değerlendirme ise kişinin tüm eğitim-öğretim sürecini göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yapmak olması hasebiyle bireyi her yönüyle değerlendirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu konuda Hamarat ve Arkan (2018), vizyon belgesinde öngörüldüğü gibi dijital olarak beceri odaklı etkinliklerin izlendiği, anlık ve açık dönütlerin verilebildiği bireysel ve grup temelli uygulamaların gereğini vurgulamaktadırlar.

Vizyon belgesi ile Türk eğitim sisteminde ölçme ve değerlendirme anlamında eksik yönlerin doğru tespit edildiği ve bu eksiklere doğru çözüm hedeflerinin belirlendiği görülmekte ve bunun umut verici bir gelişme olduğu düşünülmektedir. Özellikle süreç değerlendirmesine vurgu yapılması, ilgi ve yeteneklere göre bir değerlendirme ve yönlendirme yapılacağı hedefi ön plana çıkan noktalardır. Son yıllarda özellikle eğitimdeki yaklaşım değişimi ve yapılandırmacılık anlayışının benimsenmesiyle öğretim teknolojilerine verilen önemin arttığı ve yaygınlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011; Akgün, Yılmaz ve Seferoğlu, 2011). “Vizyon belgesinde sınav baskısının etkili olduğu bir ölçme-değerlendirme ve kademeler arası geçiş sisteminden çocuğun yapabilirliğini ortaya çıkarıp geliştirmeyi hedefleyen bir sisteme dönüşüm amaçlanıyor. Bu bağlamda yeterlilik temelli değerlendirme sistemi kurulması, sınavla öğrenci alan okul oranının azaltılması, eşzamanlı olarak tüm okullarda niteliğin artırılması gibi öğrenme uçurumunun kapanması hedefine yönelik adımlar öngörülüyor (ERG, 2018)”. Nitekim TÜBİTAK tarafından hazırlanan 2023 vizyon çalışmasında eğitim alanında, bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren; bireysel farklılıkların gözetilmesi ve değerlendirilmesi ile her bireyin özellikleri doğrultusunda en üst düzeyde kendini geliştirebildiği; zaman ve mekan kısıtlarından arınmış, kendi özgün öğrenme

teknolojilerini yaratmış ve değişim esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip; öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemine sahip olmak şeklinde ortaya çıkan bir birey modeli öngörülmüştür (Özmuş, 2012). Vizyon belgesini değerlendiren Öcal ve İşcan (2020) da belgede öğreneni merkeze alan öğrenci odaklı bir yaklaşım, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin merkeze alındığını ifade etmektedirler.

Ayrıca merkezi sınavların etkisinin azaltılması hedefi de birçok problemin çözümüne katkı sağlayacak bir nokta olarak değerlendirilebilir. Çünkü mevcut sistemde merkezi sınavlarla sonuç odaklı bir değerlendirme yaklaşımı sergilenmektedir. Bu da bireyin birçok ilgi, yetenek ve özelliğini göz ardı etmektedir. Adeta kişileri robota çeviren bu anlayışta insani değerler ihmal edilebilmektedir. Hedeflenen süreç odaklı değerlendirme ise kişinin tüm eğitim-öğretim sürecini göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yapmak olması yönüyle bireyi her yönüyle değerlendirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Vizyon belgesinde çok yönlü olarak ele alınan ölçme ve değerlendirme başlığı; planlama, uygulama ve sonuçlarının değerlendirilmesi boyutlarıyla eğitim yönetimi ve eğitim yöneticilerini doğrudan ilgilendiren bir alan olması hasebiyle bu çalışmada ele alınması gereği duyulmuştur.

3.4. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi

Türk eğitim sisteminde görülen önemli eksikliklerinden biri de hizmet öncesinde ve hizmet içinde insan kaynağının yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorunudur. Vizyon belgesinde önemle vurgulanan ve yüksek hedeflerin konulduğu bu değişim alanı “Öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerinin yeniden yapılandırılması” şeklinde ifade edilmektedir.

Okul yöneticiliği için “Okul yöneticiliği yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacaktır” ifadesine yer verilmiştir. Birçok gelişmiş ülkede yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık, yöneticilerde aranan bir kriterdir. Nitekim ABD’de eğitim yöneticilerinden aşağıdaki kriterleri sağlamaları beklenmektedir:

1. Eğitim yönetimi alanında yüksek lisans derecesi almış olmak,
2. Okul müdürü olmak için geçerli bir sertifika almış olmak,

3. Kamu okullarında belirli bir süre deneyimi olmak,
4. Yönetim kurullarınca kabul edilecek niteliklere sahip olmak.

Vizyon belgesinde belirtilen yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık Amerika'daki birinci kritere denk gelmektedir. Vizyon belgesinde ayrıca ifade edilen “Okul yöneticiliğine atamada, yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır” durumu ise mevcut sistemde var olan sınavın dönüştürülerek devam edeceğini ifade etmektedir.

Yine vizyon belgesinde hem öğretmen hem yöneticilere yönelik planlamaların lisansüstü düzeyde olacağı “Öğretmen ve okul yöneticilerimiz için yatay ve dikey kariyer uzmanlık alanları yapılandırılacaktır. Yatay ve dikey kariyer basamaklarına yönelik lisansüstü düzeyde mesleki uzmanlık programları açılacaktır” şeklinde vurgulanmaktadır. Fakat eğitim fakültelerinde, özellikle eğitim bilimleri alanında doktoralı öğretim elemanı sayısı dikkate alındığında bir milyonu aşkın sayıdaki öğretmene lisansüstü eğitim sağlamanın pek de kolay olmayacağı anlaşılmaktadır. Bununla beraber öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik üniversitelerle sürekli işbirliği yapılacağına yönelik vurgu olumlu bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Akyıldız vd., (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler, mesleki gelişimleri için lisansüstü eğitimin faydalı olacağını ve kariyer basamaklarının getirilmesinin mesleki gelişimlerine katkı sunacağını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Dodurga (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmadaki katılımcılar, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin yatay ve dikey kariyer basamaklarına yönelik lisansüstü düzeyde mesleki uzmanlık programlarının açılmasını olumlu karşılamışlardır.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme, adaylık ve işe başlama süreçlerinde yaşanan sürekli değişikliklerin hem öğretmen yetiştirmeyi hem de genel anlamda eğitim sistemini olumsuz bir şekilde etkilediği söylenebilir (Korucuk, 2019). Öğretmen yetiştirme ve formasyon programına ilişkin de şu ifadeler yer verilmiştir: “Türkiye genelinde belirlenecek ölçütleri taşıyan eğitim fakültelerinde, öğretmen yetiştirme programları, öğretmenlik uygulaması merkeze alınıp özel olarak yeniden yapılandırılacaktır. Sertifikaya dayalı “Pedagojik Formasyon” uygulaması kaldırılacak ve yerine yurt dışında kolay erişilebilir lisansüstü düzeyde “Öğretmenlik Mesleği

Uzmanlık Programı” açılacaktır. Bu program mesleki gelişim çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığında öğretmenlik hakkı kazanan adaylara uygulanmaya başlayacaktır”. Burada pedagojik formasyon yerine getirilmesi düşünülen sistem net olarak anlaşılmamakta ve uygulanabilirliği konusunda şüpheler söz konusudur. Benzer şekilde Boncuk (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin vizyon belgesindeki mesleki gelişim planlamasına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmada öğretmenler mesleki iyileşmeye ve teşvike ihtiyaç duydukları ancak bunun gerçekleşebileceğine yönelik şüphelerin diğer politika başlıklarına göre daha fazla olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Vizyon belgesinde okul yöneticiliği için “Okul yöneticiliği yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacaktır” ifadesine yer verilmiştir. 18. Milli Eğitim Şura’sında “Okul yöneticilerinin atamasında, lisansüstü eğitim görme esas alınmalı” (MEB, 2010) ifadesi yer alırken benzer şekilde 19. Milli Eğitim Şura’sında da “Okul yöneticiliğine atanmada eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim almış olma” (MEB, 2014) ifadesi yer almaktadır. Birçok gelişmiş ülkede yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık, yöneticilerde aranan bir kriterdir. Nitekim Fransa, İngiltere, Almanya’da ve ABD’de okul müdürleri henüz göreve başlamadan önce hizmet öncesinde yetiştirilirken, Türkiye’de ise okul müdürleri göreve başladıktan sonra hizmet içi eğitimlerle ve bireysel çabalarla kendilerini yetiştirme çalışmaktadırlar (Dağlı ve Han, 2016). Bu bakımdan okul yöneticileri en az lisansüstü eğitim sürecinden geçirilmelidir (Yılmaz, 2009). Vizyon belgesinde ayrıca ifade edilen “Okul yöneticiliğine atamada, yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır” durumu ise mevcut sistemde var olan sınavın dönüştürülerek devam etmesini ifade etmektedir. Solak ve Karataş (2020) Vizyon belgesinde yer alan insan kaynakları yönetimi politikalarının uygulanabilirliğinin ancak liyakat ve kariyer planlamasına, işbirliği ve dayanışmaya, meslek kanununun çıkartılması ve sürece bağlı olduğunu ifade etmişlerdir.

3.5. Okulların finansmanı

Mevcut eğitim sistemimizin eleştirilen yönlerinden birisi de okulların finansmanı konusudur. Bu konuda da MEB’in bütçe kapasitesinin artırılması ve “Okulun kendi koşullarında gelişimini desteklemek için her okula Okul Gelişim Planı hedefleriyle uyumlu

okul gelişim bütçesinin verilmesi” hedeflenmektedir. Ayrıca bu bütçeleme içerisinde “Şartları elverişsiz okullara pozitif ayrımcılık yapılması” da planlanmaktadır. Vizyon belgesinin iskeletini oluşturan “okul temellilik” için en temel kriterlerin biri de okul bazlı finansmanın olmasıdır. Bu anlamda 2023 hedefleri içerisinde “okul gelişim bütçesinin” var olması önem arz etmektedir. Aktay vd., (2020) tarafından yapılan araştırmada “şartları elverişsiz okulların kaynak planlamasında öncelikli hâle getirilmesi” hedefinin öğretmenlerce olumlu karşılandığını ortaya koymuşlardır.

Vizyon belgesinin iskeletini oluşturan “okul temellilik” ilkesinin gerekliliklerinden biri de okul bazlı finansman yaklaşımıdır. Bu anlamda, 2023 hedefleri içerisinde “okul gelişim bütçesinin” var olması önem arz etmektedir. Bu konuda 19. Milli Eğitim Şurasında "genel bütçeden pay ayrılarak okul/kurum bütçesi oluşturulmalı, okul/kurum yönetimince bunun etkili kullanımını sağlayacak bütün gelir ve harcamalar yasal güvence altına alınmalıdır” (MEB, 2014) ifadesi yer almaktadır. Vizyon belgesinde yer alan, Okul Gelişim Planı çerçevesinde her okula bütçe verilmesi hedefi okullara güçlenme olanağı tanıyacaktır. Koşulları elverişsiz okulların bütçe bakımından desteklenmesine, finansman kaynakları çeşitlendirilerek verimli ve adaletli kullanılmasına ayrıca vurgu yapıldığı; okullar arasındaki olanak ve çıktı farklarının azaltılmasının hedeflendiği görülüyor (ERG, 2018). Bu bağlamda Türkiye’de eğitim finansmanının yeterli olmadığına yönelik (Güngör ve Göksu, 2013) araştırma bulguları dikkate alındığında vizyon belgesinde okul bazlı bir finansman planlamasının yerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda Solak ve Karataş (2020) vizyonda yer alan finansman politikalarının okulların ekonomik sorunlarını çözmeye yeterli olması için planlama ve paydaş ilişkilerine gereken önemin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

3.6. Teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri

2023 Eğitim Vizyonunda, eğitim sistemindeki mevcut teftiş sisteminin okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunun öne çıkarılacağı ifade edilmektedir. “Teftiş sistemimizin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenleri ayrılıp okul gelişimine yönelik kurumsal rehberlik, özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılacaktır. Okul gelişimine yönelik rehberlik bileşeni, il ve ilçe düzeyinde de yapılandırılacaktır” denilerek teftiş sistemimizdeki

kronik hale gelen problemlere çözüm vadeden hedefler sunulduğu görülmektedir. Bu yönüyle 2023 eğitim vizyonu belgesi umut vadeden hedefler içermektedir.

Teftiş sistemimizin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenleri ayrılıp okul gelişimine yönelik kurumsal rehberlik, özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılacaktır. Okul gelişimine yönelik rehberlik bileşeni, il ve ilçe düzeyinde de yapılandırılacaktır” denilerek teftiş sistemimizin işleyemez hale gelen problemlere çözüm vadeden hedefler sunulduğu görülmektedir. Eğitim sistemimizdeki teftiş üzerine yapılan araştırmalar (Arabacı, 1999; Özdayı ve Özcan, 2005; Yılmaz, 2009; Kayıkçı, 2005; Memduhoğlu ve Zengin, 2012) eğitim denetimi sistemimizde kronik sorunların olduğuna işaret etmektedirler. Türk Eğitim Sisteminde, okul müdürlerinin denetim görevini yerine getirmesindeki en önemli engel, okul müdürlerinin yöneticilik eğitimi almamış olmasından (Yılmaz, 2009) kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu bakımdan, eğitimde biçimsel ve kontrol odaklı denetimden, rehberlik ve öğretimi geliştirme odaklı denetime ağırlık verilmelidir (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Eğitim denetimi sistemindeki rehberlik ve denetim görevi ile soruşturma görevlerini yürüten ayrı birimler oluşturulmalıdır. Özellikle soruşturma rolü, mesleki yardım ve rehberlik rolü ile çalışmaktadır. Bu nedenle soruşturma görevini yerine getirecek denetmenler ayrılmalıdır (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Okul yöneticilerinin, eğitim lideri olma misyonu düşünüldüğünde denetim görevlerini rehberlik anlayışı içinde gerçekleştirmeleri önemli bir gelişim olarak değerlendirilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel olarak 2023 eğitim vizyonu belgesi, eğitim yönetimi ve denetimi anlamında heyecan ve umut verici hedefler içermektedir. Bu bağlamda vizyon belgesinde ifade edilen “Okul Gelişim Modeli” okul temelli bir anlayışı ifade ettiği için eğitim sistemimizde başarılı uygulamalara kaynaklık edeceği öngörülmektedir. Bununla birlikte “okul bazında veriye dayalı yönetime geçilecek” şeklindeki hedefte ifade edildiği gibi, okullardan gelecek verilerin işlenmesiyle elde edilecek sonuçlardan sağlanacağı anlaşılmaktadır. Bu hedefler ile eğitim yönetimde daha bilimsel bir yaklaşımın benimsendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca vizyon belgesi ile Türk eğitim sisteminde ölçme ve değerlendirme anlamında eksik yönlerin doğru tespit edildiği ve bu eksiklere doğru çözüm hedeflerinin belirlendiği görülmekte ve bunun umut

verici bir gelişme olduğu düşünülmektedir. Vizyon belgesinde okul yöneticiliğinin yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacağı eğitim sistemimizde uzun süredir hedeflenen bir durumdur. Böylece hem eğitim yönetim alanyazınında hem de Milli Eğitim Şuralarında planlanan bir hedefin hayata geçirileceği beklenmektedir. Vizyon belgesinde ayrıca eğitimin finansmanı konusunda da umut verici düzenlemeler görülmektedir. Okul bütçelemesi kapsamına şartları elverişsiz okullara pozitif ayrımcılık yapılması da planlanmaktadır. Vizyon belgesinin iskeletini oluşturan “okul temellilik” için en temel kriterlerin biri de okul bazlı finansmanın olmasıdır. Okul gelişimine yönelik rehberlik bileşeni, il ve ilçe düzeyinde de yapılandırılarak teftiş sistemimizdeki kronik hale gelen problemlere çözüm vadeden hedefler sunulduğu görülmektedir. Bu yönüyle 2023 eğitim vizyonu belgesi umut vadeden hedefler içermektedir. Özellikle üniversitelerin insan kaynağını geliştirme sürecine dahil edilmesinin çokça zikredilmesi olumlu bir yaklaşımdır. Doğan (2019) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenler büyük oranda 2023 Eğitim Vizyonu belgesine ilişkin olumlu görüşler ortaya koymuşlardır.

Vizyon belgesinin çok başarılı planlamalarıyla birlikte bazı yönlerden de geliştirilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Vizyon belgesindeki hedeflerin gerçekleştirilebilirliğinin bir hayli uzun zaman alacağı gerçekliğinin göz ardı edildiğini düşündürmektedir. Aktay vd., (2020) yaptıkları araştırmada öğretmenler eğitim vizyonunun içeriğinin kapsamlı, başarılı ve nitelikli olduğunu, eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapabileceğini belirtirken aynı zamanda uygulanabilirlik ve altyapı eksikliği konusunda endişeler olduğu görülmüştür. Bu konuda Baltacı ve Coşkun (2019) öğretmenlerin 2023 eğitim vizyonuna ilişkin algılarının düşük olduğunu dolayısıyla öğretmenlerin benimsemedikleri bir eğitim felsefesini uygulamada zorlanacakları ve söz konusu vizyonun gerçekleşmesinin zorlaşacağını vurgulamışlardır. Korucuk (2019) 2023 Eğitim Vizyonu ile gerçekleştirilmek istenen reformların sağlıklı bir şekilde başarılabilmesi için bu reformların öznesi olan öğretmenlerin atılacak adımlara karşı tutumlarının iyileştirilmesini önermektedir. Yine Aydemir ve Karalı (2019), Köç ve Ünal (2018) Demirci (2020) ve Boncuk (2020) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan öğretmenlik mesleğine ilişkin politikaları önemli gördükleri ancak bu politikaların gerçekleşeceğine yönelik şüphe taşıdıkları saptanmıştır.

Öğretmenlerin okul temelli mesleki gelişimine yeterli vurgu yapılmamıştır. Çok büyük bir kitle olan öğretmen kadrosunun sürekli gelişimine yönelik yeterince somut çalışmalara yer verilmemiştir. Lisansüstü eğitimin tüm öğretmenlere sağlanması hedefi ütopyik kalmaktadır. Okul merkezli yönetim vurgusunun çokça yapılması oldukça değerlidir. Fakat bu misyonu kısa vadede hayata geçirmek için profesyonel okul yöneticilerine ihtiyaç vardır. Bu anlamda somut bir eylem planı vizyon belgesinde yer almamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akgün, E., Yılmaz, E. O., ve Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Akademik Bilişim*, 2(4), 115-122.
- Aktay, S., Gülay, E., ve Selvi, C. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu ve Sınıf Öğretmeni Adayları. *Uluslararası Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Akyıldız, S., Yurtbakan, E., ve Tok, R. (2019). 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde Yer Alan Öğretmenlerin Mesleki Gelişimleri ile İlgili Politikaların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 827-852.
- Arabacı, İ. B. (1999). MEB Teftiş Politikası. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(20), 545-575.
- Aydemir, H., ve Karalı, Y. (2019). 2023 Eğitim Vizyonundaki Temel Eğitim Hedeflerinin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *EJERCongress 2019 Bildiri Kitabı*.
- Baltacı, A., ve Coşkun, M. K. (2019). Teacher Perceptions Regarding The 2023 Educational Vision. *HAYEF: Journal of Education*, 16(2), 130-155.
- Boncuk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Politikaların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 2(1), 55-73

- Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Türk Eğitim Sistemi ve PISA Sonuçları. Akademik Bilişim 11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2 - 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Dağlı, A. ve Han, B. (2016). 21. Yüzyıl Türkiye'sinde Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesine İlişkin Bir Model Önerisi. I. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu 13-14-15 Ekim 2016 Elazığ.
- Demirci, Y. (2020). 2023 Eğitim Vizyonunda İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Dewey, J. (1924). Türkiye Maarifi Hakkında Rapor. TC. Maarif Vekilliği Ana Programa Hazırlıkları, Seri 8, No 1.
- Dodurga, B. (2020). İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu Belgesinde Yer Alan Mesleki Gelişim Hedeflerine Yönelik Görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Doğan, S. (2019). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesine İlişkin Okul Yöneticileri Ve Öğretmen Görüşleri. Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 8(2), 571-592.
- Duran, E. ve Kurt, M. (2019). 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Öğretmen Görüşleri. Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS), 3(1), 90-106.
- ERG, (2018). Eğitim Reformu Girişimi. Vizyon Belgesi Neler Getiriyor ve Nasıl Güçlendirilebilir? <https://www.egitimreformugirisimi.org>, Erişim tarihi: 27.03.2020.
- Ertürk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu: Sorunlara Çare mi?. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 48: 321-345
- Güngör, G. ve Göksu, A. (2013). Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma. Yönetim ve Ekonomi. Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), 59-72.
- Hamarat, E. ve Arkan, A. (2018). 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde Gelecek Becerileri. Seta Perspektif, 222, 1-7.

- Kayıkçı, K. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Denetim Sisteminin Yapısal Sorunlarına İlişkin Algıları Ve İş Doyum Düzeyleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 44(44), 507-527.
- Korucuk, M. (2019). Öğretmen Strateji Belgesi (2017–2023) ve 2023 Eğitim Vizyonunun Öğretmen Odaklı Değerlendirilmesi. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(20), 75-91.
- Köç., A, ve Ünal, O. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşlerinin incelenmesi. Journal of Innovative Research in Social Studies, 1(2), 65-79.
- MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesi. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyon Belgesi.
- MEB. (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları.
- MEB. (2014). 19. Milli Eğitim Şurası Kararları.
- Memduhoğlu, H. B., ve Zengin, M. (2012). Çağdaş Eğitim Denetimi Modeli Olarak Öğretimsel Denetimin Türk Eğitim Sisteminde Uygulanabilirliği. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5(1), 131-142.
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. 3797 Sayılı Kanun. Kabul Tarihi: 30.4.1992.
- Milli Eğitim Stratejik Planı. Milli Eğitim Stratejik Planı 2015-2019.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. 1739 Sayılı Kanun. Tarih: 24/6/1973 Sayı: 14574, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 12 Sayfa: 2342.
- Öcal, S. D., ve İşcan, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ve Dewey'nin Türkiye Maarifi Hakkında Raporu: Belge Analizi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(5), 1505-1518.
- Özdayı, N., ve Özcan, Ş. (2005). Teftiş Sürecindeki Geribildirimlere Göre Teftişin Öğrenen Örgüt Kültürüne Katkılarının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi. Eğitim ve Bilim, 30(136).

Özmuşul, M. (2012). Vizyon 2023 Çalışmasındaki Eğitim Sistemi ile İlgili Hedeflerin, Uluslararası Göstergeler Açısından İncelenmesi. Türk Fen Eğitimi Dergisi, 9 (3).

Solak, Y., ve Karataş, S. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu Hakkında Eğitim Yöneticileri Görüşleri. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 1-18.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu. 430 Sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu.

Yılmaz, K. (2009). Okul Müdürlerinin Denetim Görevi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 19-35.